

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

انجینز محمد هاشم رائق

۱۵ اکتوبر ۲۰۲۳

نظری درباره پروژه قوش تپه

درین اواخر از رسانه های خبری درباره پروژه و کانال قوش تپه در شمال افغانستان تبصره ها و اخبار متعدد شنیده می شود که طبعاً بعضی به آن موافق و یا مخالف اند.

اگرچه موضوع میرا از موضوعات سیاسی و اختلافات بفرنج منطقه ئی نظراندازی شود، به وضاحت خاطر نشان می گردد که این پروژه یکی از مهمترین پروژه های انکشافی در سطح کشور است و افغانستان در طول تاریخ انکشافات زراعتی و سرسبزی خویش به این پیمانہ پروژه نداشته است.

این پروژه از جمله پروژه های انکشافی سابقه افغانستان بوده که روی موضوعات و مشکلات حکومت سابق مورد اجراء قرار گرفته نتوانست. خوشبختانه درین اواخر کار عملی آن آغاز گردید.

قرار معلوم مطالعات اقتصادی این پروژه در سابق توسط کمپنی های مختلف صورت گرفته که طول کانال بین ۲۷۰ الی ۲۸۰ کیلومتر، عرض ۱۰۰ الی ۱۲۵ متر و عمق آب در کانال ۵ الی ۱۳ متر بوده که ظرفیت جریان آب ۹ بیلیون مترمکعب در سال دارد. و با داشتن کانال های فرعی و خرد کوچک ظرفیت آبیاری ۵۰۰ الی ۷۰۰ هزار هکتار زمین را در ولایات کندز، بلخ، سرپل، جوزجان و فاریاب داراست. به اساس سروی انجام شده این پروژه قابلیت ساخت استیشن تولید برق به ظرفیت ۱۰۰۰ میگاوات را داراست. قرار معلوم است که دست آمده کار ساختمان این پروژه از بودیجه دولت و توسط شرکت های ساختمانی ملی به چندین مرحله صورت می گیرد که مرحله اول آن تقریباً تکمیل گردیده و فعالیت های ساختمان توسط (یو تیوب) همیشه به نمایش برای علاقه مندان گذاشته می شود که ایجاب منحیث یک انجینز سابقه دار و علاقه مند به آبادی کشورم به دقت از طریق انترنت و یوتیوب مشاهده می کنم و لذت می برم برایم از نقطه نظر تکنیکی فرق نمی کند کدام رژیم و یا حکومت است صرف آبادی مملکت آرزو ست. انصافاً کمپنی ساختمانی در فاز اول که به طول ۱۰۸ کیلومترست عالی کار کردند که برای فرد، فرد شان باید تبریک گفت. در ساختمان دوپل کانگریتی، ساختمان سربند که هنوز زیر کار است و حفر کانال در آن زمین ریگی چسبناک و انداختن استرکانال از خاک بهتر قابل تحسین است.

از طرف دیگر طول تاریخ انکشافی مملکت ما ثابت ساخته که همسایه ما درباره انکشاف آب رسانی و اراضی زراعی ما مشکلات ایجا کردند و سبب تأخیر و حتی عدم پیشبرد امور ساختمانی گردیده اند خصوصاً از دریا های مشترک همیشه

توقع دارند که تمام دریا که منبع و سرچشمه آنها از خاک ماست غیرمنصانه توقع دارند تمام جریان آب از سرحد گذشته به طرف شان جریان کنند.

چندین سال است بالای آب دریای هلمند با دولت اسلامی ایران جنجال داریم. از دریای هریرود و مرغ آب با مملکت ترکمنستان و ایران بعد از ساختن بند دوستی چه سنگ اندازی ها و ایجاد مشکلات در جریان اعمار بند سلما بالای دریای هریرود در ولایت هرات که نکردند. جریان و دریای کابل و دریای کنر به سمت مملکت پاکستان یک مشکل عمده است و خواهد بود.

چون کانال قوش تپیه از دریای مشترک موسرچشمه می گیرد احتمالاً همسایه های شمالی مملکت ما برای عدم تطبیق و یا تأخیر در تطبیق این پروژه احتجاج و انتقاد بدارند. چنانچه جلالتماب رئیس جمهور دولت ازبیکستان اعتراض خویش را به گرفتن آب این کانال از دریای آمو اظهار داشتند. قبل از این که موضوع به درازا کشانیده شود بهتر است به رژیم هایدرلوژیکی آمو دریا و سوابق تاریخی مراجعه شود.

دریای آمو دارای ۲۴۹۹ کیلومتر طول بوده از جهیل زریکول و چقمقین در افغانستان سرچشمه گرفته به جهیل اورال خاتمه می یابد. طول دریای آمو در سرحد افغانستان ۱۲۰۰ کیلو متری باشد. و قسمت عمده سرحد جنوبی تاجکستان را با افغانستان، سرحد مکمل جنوبی ازبیکستان با افغانستان و قسمت شرقی ترکمنستان را با افغانستان احتوا می نماید. این دریا از نقطه نظر آب بین پنج مملکت افغانستان، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان و قرغزستان منبع مشترک است. گرچه تخمین ها متفاوت است اما بیشترین جریان دریای آمو از خاک تاجکستان (۶۱٪) و از افغانستان (۳۰٪) سرچشمه می گیرد جمهوری های ازبیکستان و ترکمنستان تنها (۰۹٪) جریان آب دریای آمو را تأمین می دارند ولی (۸۴٪) حجم مجموعی آب را استفاده می نمایند. افغانستان در حدود (۶٪) از آن دریا سرچشمه می گیرد که حدود یک و نیم الی دو میلیارد متر مکعب در سال). در حالی که از اثر انکشاف عمده آبیاری و رزق پخته توسط حکومت شوروی وقت در ازبیکستان و ترکمنستان در اواخر دهه ۱۹۵۰ بسیاری از سالها جریان آب دریای آمو به جهیل اورال رسیده نمی توانست که یکی از مدتها ترین فاجعه ایگولوژیکی پدید آمده بود. همچنان اعمار یکی از بزرگترین کانال های آبیاری بنام کانال قره قرم از دریای آمو به سمت ترکمنستان توسط اتحاد شوروی وقت در سال ۱۹۵۴ آغاز شد و در سال ۱۹۸۸ پایان یافت. کانال قره قرم در بیش از ۱۳۸۴ کیلومتر طول قابل کشتیرانی دارد و بیش از ۱۳۰۰ متر مکعب آب در سال ظرفیت دارد. قابل یاد اور نیست که در سال های ۱۹۹۶ الی ۲۰۰۰ دولت ترکمنستان و جمهوری اسلامی ایران بالای دریای هریرود در سرحد بین ترکمنستان و ایران بند ذخیره بزرگی را که بیش از یک میلیارد متر مکعب ظرفیت دارد اعمار نمودند که ترکمنستان از آن برای آبیاری و ایران از آن برای آشامیدنی شهر مشهد کاری گیرند.

اگرچه سوابق تاریخی حوزه دریای آمو نظر اندازی شود. قراردادی میان حکومت اتحاد شوروی سوسیالیستی وقت و حکومت پادشاهی افغانستان که در مورخ ۲۸ جنوری سال ۱۹۵۸ به امضاء رسید. این قرارداد در شهر مسکواز طرف اتحاد شوروی توسط اندری گرومیکو وزیر خارجه اتحاد شوروی و از طرف افغانستان توسط عبدالحکیم شاه عالمی سفیر کبیر و نماینده فوق العاده اعلی حضرت پادشاه افغانستان به امضاء رسید. متکی به اساس پروتوکول فوق الذکر بدون آن که به قوانین بین المللی رجوع گردد در اعمار تأسیسات انکشاف منابع آب بالای معاونین دریای آمو کدام مشکلی باید نباشد. و همچنان پروتوکول ۲۵ جون سال ۱۹۵۸ در قسمت کارهای مشترک از استفاده همه جانبه از منابع آبهای دریای آمو به اساس آن مطالعات مفصل منابع آب و خاک شمال افغانستان که پروژه و بزرگ آمو دریای علیا (خوشتیپه) آبیاری کوچک، بندهای ذخیره در مسیر دریای آمو و پنج و دریای کوچک به منظور تولید انرژی برق آبی صورت گرفت. با ارائه اسناد فوق چطور شده می تواند که افغانستان نتواند از دریای آمو مستحق آب برای انکشاف اراضی زراعتی خویش گردد.

سالها نه بلکه قرن ها همسایه های شمال به شمول اتحاد جماهیر شوروی از دریای آمو به نفع خویش استفاده شایان کردند و افغانستان که سال ها درگیر نارامی ها و جنگ های خانمانسوزی که از بیرون سرحدات داخل کشوری شد دست به گریبان بود آب دریای آمو نیز در طول این زمان با دیگر آفات دست به هم داده و صد ها هکتار زمین و قریه های مردم غریب افغانستان را از ساحل سمت جنوب خویش طعمه سیلاب نموده. امروز که افغانستان موفق شده برای انکشاف زمین های زراعی خویش کانالی اعمار بدارد و از آب دریای آمو استفاده نکند؟

مأخذ : کتاب انکشاف منابع آبهای افغانستان
از انجینیر محمد قسیم نعیمی " مشاور منبع آب " .